

Lähdekriitiikki

ÄI5 oppitunti 9

Inka Vilén syksy 2026

Vaikuttavat mediatekstit -jakso

- 8. Lähdekritiikki ja tiedonhaku
- 9. Valeuutiset ja muu harhaanjohtava tieto
- 10. Journalistiset tekstit
- 11. Mainonta
- 12. Sosiaalisen median julkaisut

Mediatekstijakson tavoitteet

- Opit arvioimaan tekstien luotettavuutta.
- Opit tunnistamaan ja analysoimaan journalistisia tekstejä.
- Opit analysoimaan mainoksia ja sosiaalisen median julkaisuja.

Keskeisiä käsitteitä

- lähdekritiikki
- tiedonhaku
- tiedon luotettavuus
- tekoäly
- disinformaatio
- journalismi
- journalistiset tekstit
- mainokset
- sosiaalinen media

Oppitunnin tavoitteet

- Opit arvioimaan tekstien, tietolähteiden ja tekoälyn luotettavuutta.
- Syvennät lähdekritiikin ja tiedonhaun taitojasi.

Kriittisen lukijan peruskysymykset

Mikä on
julkaisupaikan tavoite
(esim. välittää tietoa
tai myydä)?

Mikä on tekstin
tekijän tavoite?
Vaikuttaako tavoite
tekstin
luotettavuuteen?

Ovatko tekstin tiedot
ajantasaisia vai
vanhentuneita?

Ovatko tekstin
lähteet näkyvissä ja
luotettavia?

Ketkä pääsevät
tekstissä ääneen,
ketkä eivät?

Vaikuttavatko omat
asenteesi ja
mielipiteesi siihen,
miten suhtaudut
tekstiin?

Lähdekritiikki

- tekstien luotettavuuden arviointia
- Onko tietolähde yleensä luotettava vai yleensä epäluotettava?
- Tiedonvälityskanava voi tuottaa sekä yleensä luotettavaa että yleensä epäluotettavaa sisältöä

Luotettavuuden arviointi

- Konteksti
- Tekstilaji
- Julkaisuaika
- Tietolähteet
- Mihin lukija luottaa?

Luotettavuuden arviointi

- Konteksti
 - ▶ Missä teksti/kuva/video on julkaistu?
 - ▶ Vaikuttavatko muut julkaisun sisällöt luotettavilta?
- Tekstilaji
 - ▶ Paljastaa tekstin tavoitteen
 - ▶ Tavoite antaa lukuohjeen (esim. uutinen/mainos)

Luotettavuuden arviointi

- Julkaisuaika
 - ▶ Luotettavuus riippuu siitä, mitä haetaan
- Tietolähteet
 - ▶ Lähteiden luotettavuus ja monipuolisuus
 - ▶ Erilaiset asiantuntijat
 - ▶ Esiteläänkö asian eri puolia

Luotettavuuden arviointi

- Mihin lukija luottaa?
 - ▶ Tuttuun luotetaan, vaikka tuttuus ei ole tae luotettavuudesta
 - ▶ Omaa maailmankuvaa tukevat sisällöt, vaikka nekään eivät ole automaattisesti luotettavia